

ثانیاً:روش‌شناسی علامه میرحامد حسین«اعلی‌الله‌مقامه‌الشّریف» در آثار بزرگش خصوصاً موسوعه درخشان عقبات، موضوعی است که بی‌تردید باید مورد بررسی و دقّت نظر واقع گردد و محققان و پژوهشگران کلام شیعی، آن روش و منهج را به درستی شناسایی نموده و بر استمرار آن تکیه نمایند و از فوائد و منافع آن بهره‌مند گردند.

از همه متصدیان و دست‌اندرکاران این نشست و نیز کنگره بین‌المللی علامه میر حامدحسین ^(رحمه‌الله) که بعداً برگزار خواهد شد، خصوصاً از اولیاء و اصحاب بنیاد بین‌المللی امامت به‌ویژه جناب حجة‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر سبحانی«دام‌عزه» و همکاران محترم ایشان و نیز از مسئولان مؤسسه آموزش عالی حوزه علمیه اصفهان خصوصاً جناب حجة‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر هادی‌زاده«دامت‌تأییداته» صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم و از خداوند تعالی، اعتلای کلمه حق و تعالی معارف مکتب تشیع و تأیید و توفیق همگان در این مسیر نورانی را مسألت می‌کنم. والسلام علیکم ورحمة‌الله وبرکاته.

حسین المظاهری، ۴ رجب‌المرجب ۱۴۴۷ / ۴ دی‌ماه ۱۴۰۴

• **اعتکاف رجب**: درست است که ماه رجب به دلیل ماوَ حرام بودن فضیلت دارد، اما هرگز به پایه اعتکاف رضائیه نمی‌رسد. پژوهشگران باید بر اشتراک زمانی و ساختاری اعتکاف میان مذاهب تأکید کنند تا وحدت رویه در سنت نبوی حفظ شود.

۳. مطالعات تطبیقی و بین‌المللی

در حاشیه کنگره‌ای که اخیراً در مشهد با حضور ملیت‌های مختلف برگزار شد، چالش‌های عجیبی مطرح گشت. مثلاً شنیدم که شیعیان در چین که اجازه داشتن مسجد مستقل ندارند، با چالش «مکان اعتکاف» برخوردارند، وبرخی به ایشان گفته اند در حسینیه‌ها معتکف شوید!..البته باید دنبال حل مشکل بود، نه آنکه اجازه انجام اعتکاف در خارج مسجد را داد.

۴. استخراج سیره معصومین (علیهم‌السلام)

همان‌طور که اشاره کردم، ما درباره سیره اعتکافی پیامبر ^(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) به دلیل حاکمیت ایشان گزارش‌های زیادی داریم، اما درباره سایر ائمه ^(علیهم‌السلام) به دلیل تقیه یا نبود شرایط، گزارش‌ها کمتر است. استخراج دلالت‌های التزامی از زندگی ائمه برای تبیین نگاه آنان به خلوت و اعتکاف، می‌تواند افق‌های جدیدی به روی محققان بگشاید.

• **سخن پایانی: ضرورت پیوند دوباره توده معتکفین با عالمان و بزرگان**

• در پایان، می‌خواهم بر نکته‌ای تأکید کنم که ریشه در سنت‌های اصیل حوزوی و اخلاقی ما دارد. حکایتی که از اعتکاف مشترک جدم با مرحوم آیت‌الله‌العظمی سید ابوالحسن اصفهانی نقل کردم، یک «درسی بزرگ» برای امروز ماست.

در گذشته، مراجع و علمای بزرگ بیش از امروز در دسترس مردم و طلاب بودند. هرچند امروز به دلیل کِهولت سن مراجع عظام، این حضور دشوار شده، اما وظیفه بر دوش علمای رده‌های بعدی است که همراه و هم‌نفس با معتکفین در مساجد حضور یابند.

۱. نقد اعتکاف‌های صنفی:

در پاسخ به پرسش برخی از اعضای ستاد محترم اعتکاف از اینجناب که درباره «صنفی کردن» معتکفین (مثلا جدا کردن دانشجویان از طلاب یا سایر اقشار) نظر خواستند، عرض کردم که برکت اعتکاف در «عمومی بودن» آن است. اعتکاف باید بستری برای تلاقی نسل‌ها و صنف‌های مختلف باشد تا از تجربیات و معنویات یکدیگر بهره‌مند شوند.

۲. الگوی حضور بی‌تکلف:

حضور بزرگان در اعتکاف نباید لزوماً با سخنرانی‌های رسمی و استفاده از بلندگوهایی باشد که خلوت دیگران را بر هم می‌زند. الگوی مطلوب این است که هر عالمی در گوشه‌ای از مسجد بنشیند وطلاب، دانشجویان، دانش‌آموزان و عموم مردم به صورت خودجوش گردایشان جمع شوند.

این «مذاکرات علمی و معنوی چهره‌به‌چهره»، بدون هیاهو و تشریفات، بیشترین اثر تربیتی را دارد. باید زمینه‌ای فراهم شود تا بزرگان ما در میان معتکفین بنشینند و مردم عادی از رایحه علم و عمل آن‌ها از نزدیک بهره‌مند گردند.

پایان سخن اینکه اعتکاف آرمانی، اعتکافی است که در آن «خلوت فردی» با «بهره‌مندی از محضر عالم» پیوند بخورد؛ اعتکافی عمومی، ساده و عمیق که در آن فاصله میان مردم و عالمان پرداشته شود.

گفت‌وگو و تنظیم: حمید کرمی

آیت‌الله‌العظمی مظاهری در پیامی به نشست علمی بازشناخت و نکوداشت علامه میر حامدحسین هندی

محققان کلام شیعی بر استمرار

روش‌شناسی علامه میرحامد حسین تکیه کنند

حضرت آیت‌الله مظاهری در نشست علمی بازشناخت و نکوداشت علامه میرحامدحسین

حضرت آیت‌الله مظاهری تصریح کردند: روش‌شناسی علامه میرحامد حسین«اعلی‌الله‌مقامه‌الشّریف» در آثار بزرگش خصوصاً موسوعه درخشان عقبات، موضوعی است که بی‌تردید باید مورد بررسی و دقّت نظر واقع گردد و محققان و پژوهشگران کلام شیعی، آن روش و منهج را به‌درستی شناسایی نموده و بر استمرار آن تکیه نمایند و از فوائد و منافع آن بهره‌مند گردند.

خود از نسل جلیل علامه میرحامد حسین است، از دوران جوانی، پیگیر طبع و نشر این موسوعه عظیم بودند و برخی از قسمت‌های آن به همت ایشان و دیگران، در آن زمان منتشر شد و همواره تأکید می‌فرمودند: «بر علماء شیعه بالخصوص و دیگر طبقات، لازم است که این کتاب بزرگ را که بزرگترین حجت مذهب است، نگذارند از بین برود و به طبع آن اقدام کنند.»

اینک خداوند متعال را شاکریم که به برکت انقلاب اسلامی و مجاهدت امام عزیز و شهیدان بزرگوار، زمینه تحقیق و نشر این اثر فاخر و سایر آثار ارزشمند علامه میرحامد حسین «اعلی‌الله‌کلمته» به همت جمعی از اساتید و فضایی حوزه‌های علمیه فراهم گشته است و از این بابت باید از همه آنان، به‌جذ تقدیر و تشکر نمود. ج‌راهم‌الله تعالی خیرالجزاء و اوفرالجزاء و اکثرالجزاء.

لازم است در این مجال کوتاه و با حال بیماری و کسالت بر دو نکته مختصر ولی مهم تأکید و تکیه نمایم:

اولاً: معارف انسان‌ساز و جامعه‌پرداز امامت، معارفی والا و تابناک و در عین حال مظلوم است. موضوع امامت که مغز و جوهره مکتب تشیع است و به بیان بلند حضرت ثامن‌الحجج«علیه افضل صلوات‌المصلین»: «إِنَّ الْإِمَامَةَ أَشُّ الْإِسْلَامِ النَّامِي وَ فَرْعُهُ الشَّامِي» باید بیش از پیش مورد توجّه و تعمّق و تحقیق در حوزه‌های علمیه واقع شود و جوانب آن برای همگان و خصوصاً برای نسل حق‌جوی جوان روشن گردد و باید بدانیم که استمرار بقاء و حیات تشیع در گرو این معارف عالیه است و اگر نسبت به این معارف، توجّه درستی صورت نپذیرد، قطعاً مکتب شیعه، لطمه خواهد خورد.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر آیت‌الله‌العظمی مظاهری، معظم‌له، پیامی به نشست علمی «بازشناخت و نکوداشت علامه میر حامدحسین هندی ^(رحمه‌الله)» صادر کردند که بدین شرح است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله و صَلَّی اللهُ عَلَی رَسولِ اللهِ و عَلَی آلِهِ اَلِیَّ اللهُ وَ لَا سَیِّمًا بَقِیَّةُ اللهِ ارواحنا لَه الفداء

خداوند سبحان را سپاس‌گذاریم که در ایام شریف رجبیه، مجلس علمی بازشناخت و نکوداشت بزرگ‌مرزبان حریم تشیع، محدّث متنبّع، متکلم متبحّر، فخر الشّیعة الإمامیّة و قوام الشّریعة الحقّه، حضرت علامه میرحامدحسین موسوی نیشابوری هندی ^(رحمه‌الله)، در حوزه علمیه اصفهان برگزار می‌گردد.

نقش بی‌نظیر این عالم پارسای مجاهد در اعتلاء و تقویت فرهنگ تشیع، و جهاد سختگی‌ناپذیر او در دفاع و صیانت از مکتب والای اهل‌بیت عصمت و طهارت«علیهم‌الصلّاة و‌السلام» و تثبیت عقائد و باورهای کلامی مذهب شیعه و خصوصاً معارف حیات‌بخش امامت و ولایت، به‌ویژه از رهگذر تدوین موسوعه درخشان و عظیم‌القدر «عقبات‌الأنوار فی مناقب الأئمة الأطهار» تا بدانجاست که بزرگ فقیه جامع تشیع حضرت میرزای بزرگ شیرازی ^(رحمه‌الله)، سر تعظیم در ستایش خدمات علمی و کلامی آن متکلم برجسته امامیه فرود آورده و تصریح می‌فرماید که: «به انصاف، توان گفت تاکنون در اسلام، در فنّ کلام، کتبی به این‌گونه نافع و تمام، تصنیف نشده است خصوصاً کتاب عقبات‌الأنوار که از حسنات این دهر و غنائم این زمان است». استاد بزرگوار ما امام راحل عظیم‌الشان ^(رحمه‌الله) نیز که

موسوعة الاعتکاف

ترازنامه‌ی ده سال پژوهش در ساحتِ فقه مقارن و سنت نبوی

گفت‌وگوی تفصیلی با استاد محمدامین پورامینی پیرامون ابعاد فقهی و آسیب‌شناختی اعتکاف

ادامه از صفحه ۵

• **به تجربه شخصی یا مشاهدات شما، بزرگترین «مانع» و بزرگترین «دستاورد» برای افرادی که برای نخستین بار اعتکاف را تجربه می‌کنند، چیست؟**

• به عقیده بنده، بزرگترین دستاورد اعتکاف، ایجاد فرصتی برای «حساب‌رسی شخصی» است. در غوغای زندگی روزمره، انسان هرگز فرصت نمی‌کند که «خودش باشد و خودش». اعتکاف این خلوت ناب را فراهم می‌کند تا فرد سالی یک‌بار به بازخوانی پرونده وجودی‌اش و عملکردش بپردازد.

۱. دستاورد: لذت روحی و معنوی

«اگر اعتکاف از زوائد و حواشی فاصله بگیرد و به معنای حقیقی کلمه تحقق یابد، چنان حلاوت و شوقی در جان جوانان برمی‌انگیزد که برای درک دوباره‌اش لحظه‌شماری می‌کنند؛ همان‌گونه که امروزه شاهد گرایش مشتاقانه نسل جوان به سوی این خلوتِ قدسی با هزینه و اراده شخصی هستیم.

بنده عمیقاً باور دارم که این عبادت الهی باید ماهیتی مردمی داشته باشد. نباید اجازه داد نهادهای دولتی متولی تأمین مادی این آیین گردند. نان خشک و مائدهٔ ساده‌ای که از ثمرهٔ اخلاصی مردم، خیرین و مراجع فراهم آید، بر اطعام تشریفاتی و سفره‌های رنگین ارگان‌های دولتی و شهرداری‌ها رجحان قطعی دارد؛ چرا که برکت و قداسِتِ این انقطاع، در استقلال و پیوندِ ناگسستنی آن با بطنِ جامعه است.»

۲. مانع: حواشی مخلّ خلوت

بزرگترین مانع، همین حواشی و برنامه‌های متراکم است که اجازه نمی‌دهد معتکف به آن لذت روحی دست یابد. اعتکاف واقعی، بازگشت به معنویتِی است که به برکت نفّسِ امام ^(علیه‌السلام) و خون شهدا در جامعه جاری شد. پیش از انقلاب، اعتکاف بسیار محدود بود؛ مثلاً در شبستان مسجد امام حسن عسکری ^(علیه‌السلام) قم، به پراده فضایی کوچک جدا می‌کردند و تنها چند طلبه معتکف می‌شدند، اما امروز سخن از حضور بیش از یک و نیم میلیون نفر در سطح کشور است که آماری خیره‌کننده و امیدوار کننده است، این به برکت انقلاب است که مقام معظم رهبری هم بر این نکته تکیه کردند.

حکایتی از سیره مراجع در اعتکاف

در همین راستا، خاطره‌ای شنیدنی از جدم، مرحوم آیت‌الله العظمی شیخ محمد رضا طبسی نجفی ^(رحمه‌الله)، به نقل از کتاب «درر الاخبار» ایشان برایتان بگویم. موضوع این کتاب سه جلدی مربوط به سرنوشت انسان پس از مرگ تا صحنه قیامت است، ایشان در بخشی از این کتاب که به احکام اموات و زیارت قبور و استجواب قرائت «آیه‌الکرسی» مربوط است، گریزی به ایام اعتکاف خود زده‌اند که جالب است.

ایشان نقل می‌کنند: «در مسجد کوفه به همراه استادم، مرحوم آیت‌الله العظمی سید ابوالحسن اصفهانی، معتکف بودیم. در آن

• فراخوان ملی تولید محتوای دینی با هوش مصنوعی؛ روایت حقیقت در میدان جنگ شناختی

حجت الاسلام رضا صادقیان، مدیر چندرسانه‌ای مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات، در نشست خبری با حضور اصحاب رسانه که در محل این مرکز برگزار شد، با تشریح بیانات رهبر معظم انقلاب درباره هدف‌گیری هم‌زمان معارف اسلامی، شیعی و انقلابی از سوی دشمن، گفت: این راهبرد نشان‌دهنده یک عملیات چندلایه و سازمان‌یافته است که مقابله با آن، نیازمند تغییر آرایش رسانه‌ای و تبلیغی متناسب با اهداف دشمن است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام صادقیان تصریح کرد: تأکید رهبر انقلاب بر لزوم ایستادگی در برابر این تهاجم، ناظر به تغییر آرایش رسانه‌ای و تبلیغاتی متناسب با نوع عملیات دشمن است. وقتی رهبر انقلاب می‌فرمایند: دشمن این سه حوزه را هدف گرفته است، به این معناست که دشمن به‌صورت هم‌زمان در سه لایه در حال عملیات است.

وی در تشریح این لایه‌ها، گفت: «معارف اسلامی» به‌عنوان لایه زیربنایی و مشترک میان همه مسلمانان است. «معارف شیعی» به‌عنوان لایه هویتی و اعتقادی خاص است. «معارف انقلابی» به‌عنوان لایه راهبردی و عملیاتی می‌باشد.

وی هدف دشمن در این حوزه را ترویج سازش، القای پشیمانی از گذشته، ناامیدی، بن‌بست‌نمایی و جدایی دین از سیاست دانست و تصریح کرد: دشمن ممکن است با نماز و روزه یا حتی روضه کاری نداشته باشد؛ اما با موشک، حمایت از غزه و شعار مرگ بر آمریکا مقابله می‌کند.

فراخوان ملی تولید آثار چندرسانه‌ای با هوش مصنوعی

در ادامه، فراخوان ملی تولید آثار چندرسانه‌ای با محوریت استفاده از هوش مصنوعی برای پاسخ‌گویی به شبهات دینی معرفی شد. این رویداد با هدف پاسخ به پرسش‌های نسل جوان در فضای رسانه و تشویق تولیدکنندگان محتوا، هنرمندان، پژوهشگران و علاقه‌مندان به تولید آثار خلاقانه و اثرگذار برگزار می‌شود. بر اساس اعلام برگزارکنندگان، هدف نهایی این فراخوان، تبدیل دغدغه‌های دینی و چالش‌های فکری جامعه به تولیدات رسانه‌ای جذاب، کوتاه، قابل انتشار و پاسخ‌گو به نیازهای نسل امروز با بهره‌گیری از ظرفیت هوش مصنوعی و خلاقیت رسانه‌ای است.

اهداف اصلی رویداد

–تبدیل چالش‌های فکری و دغدغه‌های دینی جامعه به تولیدات رسانه‌ای کوتاه و قابل انتشار؛
–بهره‌گیری از ظرفیت هوش مصنوعی در خلق آثار خلاقانه؛

–پاسخ‌گویی به شبهات و پرسش‌های نسل جوان در بستری جذاب؛

–کشف و حمایت از استعداد‌های هنری متعهد در عرصه تولید محتوای رسانه.

زمان‌بندی رویداد

– پایان مهلت ارسال آثار: ۲۰ دی‌ماه (به مدت ۲۰ روز)
– داوری و اعلام نتایج: هفته اول بهمن‌ماه
علاقه‌مندان می‌توانند آثار خود را تا ۲۰ دی‌ماه از طریق پلتفرم اختصاصی به نشانی زیر ارسال کنند: pasokh.org. همچنین امکان ارسال آثار از طریق ایمیل با پیام‌رسان‌ها پس از ثبت اطلاعات تکمیلی فراهم شده است.

توضیحات فنی آثار ارسالی

پیام باید انسانی، دقیق و متناسب با زبان امروز باشد. در ادامه این برنامه، سعید عادل، کارشناس رسانه مرکز مطالعات، به تشریح نکات فنی آثار ارسالی پرداخت و گفت: آثار ارسالی بهتر است بین ۳۰ تا ۹۰ ثانیه باشند. عادل با تأکید بر نبود محدودیت در قالب آثار، گفت: کلیپ و ویدئوی خلاقانه، موشن‌گرافیک، انیمیشن کوتاه، روایت تصویری و حتی پادکست تصویری می‌تواند در این رویداد شرکت داده شود.

وی استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در ساخت تصویر، ویدئو، صدا، تدوین و حتی ایده‌پردازی را مجاز دانست و اضافه کرد: هر شرکت‌کننده می‌تواند حداکثر سه اثر ارسال کند. فرمت نهایی باید MP۴ با کیفیت حداقل ۱۰۸۰p باشد و حجم هر فایل نباید بیش از ۵۰ مگابایت باشد. همه آثار هم باید دارای عنوان باشند.

• فراخوان جذب اساتید سطح دو حوزه‌های علمیه خواهران

فرآیند جذب اساتید مدارس علمیه سطح دو حوزه‌های علمیه خواهران سراسر کشور (ویژه اساتید خانم)، برای سال تحصیلی ۱۴۰۶-۱۴۰۵ آغاز شد. به گزارش خبرگزاری حوزه، این فرآیند در دو مرحله آزمون کتبی و مصاحبه علمی و مهارتی تدریس برگزار می‌شود. آزمون کتبی سه‌شنبه ۹ تیرماه ۱۴۰۵ برگزار خواهد شد و طی آن، داوطلبانی که حدنصاب علمی لازم را کسب نمایند، به مرحله مصاحبه علمی و مهارتی دعوت می‌شوند. متقاضیان می‌توانند، جهت ثبت‌نام و دریافت اطلاعات تکمیلی، به مدیریت‌های استانی حوزه‌های علمیه خواهران مراجعه کنند.